

ה ה ט ע י ה

ההטעיה ונושאייה

הטעיה, במובן הצבאי, היא פעולה הנעשית ע"י צד אחד, במטרה להביא את הצד שכנגד לידי הער- כת-מצב המבוססת על ידיעות מוטעות — ומכאן, לפעילות הרצויה לצד המבצע את ההטעיה. יש לראות את ההטעיה כאמצעי להשגת שלוש מטרות נפרדות:

א. כאחד האמצעים העיקריים במערכה הכל- לית נגד מודיעין האויב, אף כשאינה צמודה למב- צע או למצב מסוים. לרוב לא יתבלט במקרה זה מאמץ עיקרי של הטעיה, אלא תהא זו שרשרת של פעולות הטעיה קטנות, שמטרתן להשלים את ההס- דאה וההעלמה בכל השטחים האפשריים.

ב. כאמצעי-עזר חשוב בהשגת הפתעה. במקרה זה תופעל ההטעיה להסבת תשומת לבו של האויב לאפשרות פעולה שונה מזו הצומדת להיות מבוצעת. פעולת ההטעיה חייבת להיות בעלת תוכן טקטי כזה, שתכונתו של האויב לקראתה, ותגובותיו עליה, לא תעמודנה לו ברגע שיופתע ע"י הפעולה האמיתית. ג. כאמצעי לפיצול מאמצו העיקרי של האויב או הסחתו מן המאמץ העיקרי שלנו.

חלוקה זו של ניצול ההטעיה אינה מתבלטת בשדה-הקרב בצורה קשיחה, אך מכיון שפעולת ההטעיה, ככל פעולה אחרת בתנאי לחימה, דורשת מאמצים ואמצעים הבאים על חשבון פעולות אחרות — יש לבדוק יפה-יפה בכל מקרה ומקרה, מהי המטרה המפורשת של ההטעיה, כדי שאפשר יהיה להשיגה במינימום של אמצעים, מאמצים וזמן. פעור לת ההטעיה המוצלחת ביותר, אם אינה משתלבת במאמץ הכללי להשגת המשימה באורח תכליתי, אינה אלא בזבוז מאמץ וזמן.

ההטעיה תושג בעזרת שלושה אמצעים:

א. העלמה מכסימלית של העובדות הנכונות. ב. ביום עובדות בלתי נכונות, בהן יתקל האויב בכללו והמודיעין שלו בפרט. ג. הספקת ידיעות כוזבות לחלוטין. בדרך-כלל ישמשו שלושת האמצעים במשולב, בפרופורציה המשתנה בהתאם למטרת ההטעיה, לתנאי הקרב ולאמצעים שבידי הצד המטעה. שלושה הם הנושאים העיקריים לגביהם יש להטעות את האויב:

א. תנאי הביצוע העומדים לרשו- תנו — ידיעת תנאים אלה נותנת בידי האויב את המפתח להערכת דרכי הפעולה האפשריות שלנו, או, במלים אחרות, להערכת המשימות שיש ביכול- תנו לבצע. בנושא זה תכונן ההטעיה לגבי העצמה הכללית וההיערכות, לגבי אמצעי הלחימה (נשק מסייע ותומך, שריון, אוויריה וכד'), כמות ואיכות, אמצעים מנהלתיים, שינויים בשטח לצורך ביצור ותנועה, וכדומה.

ב. המשימה — אשר לקראת ביצועה אנו מתכוננים, או שכבר התחלנו לבצעה. במקרה זה תקיף ההטעיה בעיקר את ההכנות לביצוע המשי- מה; וזאת — ע"י ביום הכנות למשימת-סרק (סיר- רים, ריכוז כוחות, הכנה ארטילרית) והעלמה מכסי- מלית של ההכנות למשימה האמיתית. אותן הכנות שאין אפשרות להעלימן מעין האויב, חשוב שתשור לבנה בהכנות המבוויימות, ותתקבלנה כחלק מההכ- נות למשימת-הסרק.

ג. השיטה. באותו שלב, או באותם תנאים, בהם אין כבר אפשרות להעלים מהאויב את המשי- מה, או שהיא כבר ברורה כתוצאה ממהלך הפעור לות, ניתן להפעיל הטעיה יעילה וחיונית בתחום השיטה הטקטית. הטעיה זו תתבטא בתחום הזמן, עצמת הכוח הכללי וכוחות-המשנה, מיקום וכיוון הפעלת הכוחות, ובעיקר כיוון המאמץ העי- קרי, מיקום העתודה, ניצול השטח וכד'.

יפודות ההטעיה

הגיון כללי. — ה"עובדות" שברצוננו להי- סב אליהן את תשומת-לבו של האויב הייבות להיות כאלה, שתתקבלנה על דעתו כהולמות את המצב הכללי ואת תנאי הביצוע המוכרים לו (ויהיו אלה אמיתיים או מדומים), או הגראים לו כאפשריים.

המשך הגיוני. — על נושא ההטעיה להיות המשך הגיוני לפעולות קודמות ולקו הכללי של המשימה הראשית הידועה לאויב. הטעיה מוצלחת עלולה לעתים להיות "הגיונית" אף יותר מהמשי- מה האמיתית.

התאמת שיטת הביצוע. — השיטה הטק- טית או המנהלית צריכה להלוך את שיטות הביצוע

המוכרות לאויב מנסיונו שקנה לו במגע הקרבי אתנו.

שלמות — בקהלת ישראל שיהיה עליה הדיבור. שלמות בהטעיה אין פירושה ביצוע מושלם של הפעולה המבווימת, אלא שלמות הגיונית במסכת העובדות המוצגות בפני האויב. יש להציג בפני האויב אותן ידיעות שתבאנה אותו לידי הנחה הרצויה לנו, ואם ינסה לאמתה ע"י בדיקת נקודות מסוימות — עליו למצוא לפחות בחלקן אימות להנחתו זו. לשם ביום התקפה יש להציג ולגלות אותם החלקים, שהיו מתגלים מאליהם אילו היתה זו הכנה לפעולה ממשית, או — לכל היותר — מעט למעלה מזה. הכוח המבוויים צריך להתאים למערך כוחותינו הכללי, כפי שהוא ידוע לאויב לפי הנחתו. אם הופעתו של כוח חדש במקום אחד צריכה להיעשות, הגיונית, על חשבון כוח אחר — יש להעלים כוח בעצמה המתאימה באותו מקום, שממנו בא, כביכול, הכוח. אם במציאות היה דבר זה מחייב תנועת כוחות, אין הכרח לביים את כל התנועה בשלמותה. אך יש להראות לאויב אותם חלקי תנועה, אשר בגלל מבנה השטח, תנאי תצפית וכד', היו מתגלים בודאי אילו היתה הפעולה אמיתית.

בסיכומי של דבר — עלינו לספק למחשבתו של המודיעין — שהנו חלק ממחשבתו של מפקד האויב — את עובדות היסוד שתבאנה אותו להנחה הרצויה לנו, ועלינו „לאבטח“ הנחה זו ע"י מספר עובדות מספיק אשר יאמתו אותה, כביכול. גישה נכונה תביט במידה רבה את הצלחת ההטעיה, ותמנע מאמצים מיותרים של ביום כוחות ומבצעים. יש לזכור כי הדגשה מופרזת של הכמות, או של המידה בה מגלים אנו את העובדות, עשויה להביא לידי כשלון את פעולת ההטעיה. האויב צריך לראות בכל דבר המתגלה לו אך כשלון מקרי של מאמצינו להסתיר אותו דבר מעיניו.

מרחב וזמן בהטעיה. בדומה להיקף המשנה של ההטעיה — החל בטוראי הבודד המחליף עמדתו תכופות, ועד לפעולות הטעיה של גייסות ואף צבאות שלמים, — כך משתנים, בפרופורציה דומה, המרחב והזמן הקשורים בהטעיה.

אם לגבי חיילים בודדים או כוחות קטנים די לפעמים בהטעיה מוצלחת הנמשכת דקות ספורות בלבד, הרי גדל משך הזמן של פעולת ההטעיה ביחס ישר לגודל הכוחות הפועלים, לכובד תנועתם, לעומק פעולתם ולהיערכותם. מועד התחלת ביצוע הפעולה ומועד סיומה, אילו היתה הפעולה אמיתית,

אינם עשויים לשמש קנה-מידה להערכת פרק-הזמן הדרוש להטעיה. פעולת ההטעיה מסתיימת באותו מועד, אשר בו — אף אם עמד האויב על המצב לאמיתו — שוב לא תהיה בידו השהות להשפיע באופן רציני על מהלך העניינים. חישוב מועד זה, ככל חישובי מרחב וזמן, אינו קל, שכן אף פעם אין בידנו כל הנתונים על אודות האויב. שיקולינו יהיו מבוססים על גורמים כדוגמת היערכות כללית, מרחק עתודות, אמצעי תנועה, אפשרויות לשינויים בתכנית-האש וכד'.

השיקולים לגבי מידת „העומק“ שלנו, שעד אליה יש לקיים אותה „שלמות ההטעיה“ הנזכרת לעיל, דומים לשיקולי הזמן. ככל שהכוח קטן יותר ומשך פעולת ההטעיה קצר יותר, כן יקטן גם העומק; וככל שיגדלו הכוח ומשך ההטעיה, כן יגדל העומק אשר עדיו יש להמציא לאויב נתונים לאימות ההנחות שאליהן הובל ע"י אמצעי ההטעיה העיקריים. אם לגבי פרט, או לגבי כוחות קטנים, אפשר לפעמים לנתר על עומק איזה שהוא, הרי לגבי כוחות גדולים, ובפרק זמן ממושך, יהיה צורך לכלול בתחום ההטעיה אף מפקדות-שדה גבוהות, דרגים עורפיים, שיירות וכד'. השאלה המתייצבת כאן: מה הם הזמן והאמצעים העומדים לרשות האויב, לשם בדיקת עובדות היסוד שהוגשו לו?

כדאיות ההטעיה. — בכל תכנית עומד

המפקד בפני השאלה: באיזה אמצעי יבחר? הבעיה המכרעת היא איזה אמצעי יהיה התכליתי ביותר, ועל-כן הכדאי ביותר. והוא הדין גם לגבי ההטעיה. כל הטעיה דורשת מאמצים ואמצעים מסויימים, אשר אם יוצלו לפעולת ההטעיה, יחסרו בחשבון הפעולה בשטחים אחרים. השאלה היא, איפוא, מה התועלת שתופק, ביחס למאמץ המושקע. אם במקום מסויים אפשר יהיה, באמצעות הטעיה, לרתק כוח אויב השוה בעצמתו בקירוב לכוח המועסק בביצוע ההטעיה, יתכן שהמפקד יחליט כי כדאי יותר להפיל עיל כוח זה בפעולה קרבית ישירה; או, אם לשם פיצול כוחו של האויב באמצעות ההטעיה, יהיה עלינו לפצל פיצול דומה את כוחותינו אנו, אין ספק שברוב המקרים יחליט המפקד להימנע מכך.

ההטעיה היא אמצעי זול יותר להשגת מטרות מסויימות, מאשר פעולה קרבית ישירה שנועדה להשגת אותן המטרות. ומבחינה זו רב ערכה. אך אם מבחינת המאמץ, האמצעים ואולי אף האבידות מתחילה היא להיות יקרה יותר — הרי שאיבדה את יתרונה הגדול ביותר. (סוף בעמוד 35)

„למנוע“; וזהו שלב המניעה היחידי במלחמה. תעודה זאת של הכוח-המתגונן בשלב המניעה זהה וקשורה קשר אורגני, עם תעודת הכוח-המתגונן עם תום המניעה, והתחלת הלחימה הטוטלית — תעודה האומרת: ע”י שימוש מושכל וחסכוני (לא תמיד „זול“) בכוח, לשבור את הרצון והכושר של האויב להלחם, ולהכשירן למפלה נפשית ופיסית.

ההמשכיות, ההשתזרות ההדדית של התעודה, אינה עניין של משחק מילים בלבד, אלא היא כוללת בתוכה את הקרה-מנחה למבנהו, לארגונו, להפעלתו ולתכונותיו של „הכוח המונע“, כוח אשר יוכל להתאים עצמו — פיסית, נפשית ומחשבתית — לשלב הטוטלי, כבר עם ההפצצה הראשונה ותוך זמן קצר ביותר. רק אז יהיה הכוח „חסכוני“ — הגם שיתכן, כאמור, שלא יהיה „זול“. עליו להכיל בתוכו יסוד גמיש, בעל טנח-ארוך, בעל כוח-הלם, אשר ניתן להפעלה מידית, בכל העצמה, ועם זאת — אשר ניתן להפעילו בהתמדה; ניתן לומר כוח, אשר פיתוח עצמתו ומאמצו-הטוטלי הם ענין של שניות, לכל היותר של רגעים. ולא זו בלבד, אלא שעליו להיות מסוגל, באותה מידה ובאותו זמן, לשמש גם „מגן“, אשר מאחוריו מתפתח, מתארגן וגדל המא-מץ-הטוטלי של מלוא-עצמת העם (מאמץ-טוטלי אשר אף הוא צריך שיהא מחונן בסגולות של פש-טות, גמישות וכוח-הלם; אלא שבגלל תכונות-היסוד שלו, אין עצמתו כולה ניתנת להפעלה מידית).

כי אז, ע”י שילוב מושכל של תכונות שונות אלו, בעלות דרגות-כוננות שונות, יענה צירוף-היסודות האמור לתעודת כוחות-המגן, הן בשלב המניעה והן בשלב הלחימה-הטוטלית. רק כוח אשר יחונן בשיא התגשמות התכונות האלו: — מעבר מהיר משלב לשלב, גמישות ופשטות, מהירות וטוח-רחוק, וכוח-ההלם-והמכה — ואשר יהיה ניתן להפעלה מידית ובהתמדה — הוא אשר, ע”י עצם קיו-מו כפוטנציאל-טוטלי וככוח בעל כוננות-מידית, יהיה את הגורם המונע. הנאמר לעיל — אין כוננותו להציג כאן את הכוח האוירי על מלוא תכונותיו — אלא, בעיקר, להשתמש בציונים לגביו לצורך הבהרת מושג ה„מניעה“, פן יוגדר בצורת נוסחה העל-לה לכלות את הכוח, המחשבה, הערכים והמאמצים, אשר בלעדם תשמש ה„מניעה“ רק סם-מרדים המכ-שיר את המתגונן למפלה.

נראה לי כחשוב ביותר להבהיר מושגים כך, שמשמעותם תכונות את מחשבתם של מפקדים אל תכונות הכוח, הרכבו, וטכניקת הפעלתו; ובעיקר, שההגדרות תשמשנה דוחף-ומניע לכושר נפשי ופיסי, ולחיפוש אחר הדרך והאמצעים להשגת התעודה בשני השלבים. את „חלוקי נחל“ בהם התגונן בשעתו דוד בפני עצמתו של גלית — הכרח לחפש לא רק בשעת המערכה, אלא אף זמן רב לפני התחלתה.

„לוחם“

ההטעיה / סוף מעמ' 33

האויב לגבי ההטעיות, ולציין למפקד מתי „בשלה“ ההטעיה בהתאם לתכנית, ומתי אין תוצאותיה מש-ביעות רצון או אף נוגדות את אלו שלהן ציפינו. מי עוסק בהטעיה? — כל מפקד יחידה ויחידת-משנה חייב להקפיד על ביצוע פעולות הטעיה כעזר למשימתו, אם לשם השגת הפתעה ואם לשם הקלת לחץ האויב ופיצולו כאשר היזמה בידיו. במסגרת תכנון מבצעים — הרי תכנון ההטעיה העקרית, המהרה חלק משיטת המבצע, הוא בתחום אחריותו של המפקד עצמו, כשהמודיעין עוזרו העיקרי.

בקורת ההטעיה. — מאחר שבסופו של דבר מתבססת ההטעיה תמיד על ספקולציה מסוימת לגבי הלך מחשבותיו וסדר תגובותיו של הצד שכנגד, עלולות לבוא בעקבותיה תוצאות בלתי-צפויות. אפשר כי חלק מהעובדות שהצגנו לאויב לא הגיע אליו, אפשר כי חלק מאלו שאכן הגיעו לא פורש על-ידו בצורה שקוינו, וכתוצאה מכך הגיע להיערכות ולמסקנות שונות מאלה שלהן קיוונו. מכאן, שבכל פעם, אם אך יאפשרו זאת התנאים והזמן, חייב המודיעין לקיים בקורת על תגובות